

Razumijevanje ljudskih prava

Autorica: Maja Nenadović

TEMA

Uvodni sat o pojmu ljudskih prava te suprotnostima i izazovima vezanima uz njih.

KONTEKST

Ljudska prava redovito se spominju i koriste s ciljem opravdanja ili davanja pravne osnove određenim djelovanjima u društvu (npr. javnim prosvjedima), ali učenici rijetko imaju priliku istražiti paradokse, izazove, kontradikcije i poteškoće svojstvene neusklađenosti između teorije ljudskih prava i njihova ostvarivanja u praksi. Ovaj nastavni plan učenicima nastoji pružiti priliku da prošire razumijevanje ljudskih prava u njihovoj složenosti te time želi potaknuti njihovu znatiželju i zanimanje za temu.

CILJEVI

- Podizanje svijesti o ljudskim pravima
- Izgradnja kritičkoga mišljenja na temu ljudskih prava i neusklađenosti između teorije i prakse
- Izbjegavanje pojednostavljenoga pristupa ljudskim pravima koji se usredotočuje isključivo na prava, a izostavlja odgovornosti, dužnosti i obaveze
- Pružanje mogućnosti učenicima da preispitaju vlastite stavove
- Razvoj vještina raspravljanja i javnog nastupa učenika
- Interaktivno 45-minutno sudjelovanje u aktivnostima svih učenika razrednoga odjela

ISHODI UČENJA

- Učenici/sudionici mogu navesti i objasniti nekoliko ljudskih prava te dužnosti, obaveze i odgovornosti koje bi se mogle povezati s njima
- Učenici/sudionici mogu kritički procijeniti i identificirati izvor nekoliko dvojbi vezanih uz ljudska prava.
- Učenici/sudionici mogu raspravljati o višestrukim perspektivama na temu zadane dvojbe ili kontroverze ljudskih prava.

MATERIJAL I POTREBNA OPREMA

Projektor, računalo i zvučnici; mekana loptica (plišana igračka) za bacanje; Opća deklaracija o ljudskim pravima (ako je potrebno, isprintajte ODLJP infografiku)

Pregled aktivnosti (proces)

Trajanje: 45 minuta (standardni školski sat)

UVODNI DIO I VJEŽBA: 10 MINUTA

Sat počinje projekcijom kratkoga uvodnog TED-Ed filma Benadette Berti Što su opća ljudska prava?: <https://www.youtube.com/watch?v=nDgIVseTkuE>

(Napomena: u postavkama videa možete birati između 32 različita titla, uključujući arapski, hrvatski, njemački i poljski jezik.)

Nakon filma slijedi vježba **Prava nasuprot odgovornosti**.

Na početku vježbe svi učenici/sudionici stoje i moraju "zaraditi" svoje "pravo" da mogu sjesti.

Aktivnost se odvija na sljedeći način: nastavnik-ca/edukator-ica baca lopticu prvom, nasumično odabranom, učeniku-ici/sudioniku-ici koji/a mora navesti jedno ljudsko pravo. Ako je potrebno, od učenika-ce/sudionika-ce se može zatražiti da objasni to pravo i navede primjer. Učenik-ca/sudionik-ca nakon toga baca lopticu sljedećoj osobi te može sjesti. Nastavnik-ca/edukator-ica zahtijeva od sljedećeg/e učenika-ce/sudionika-ce da navede moguće odgovornosti, zadaće, obaveze koje su povezana s pravom koje je prvi/a učenik-ca/sudionik-ca naveo/la. Nakon objašnjenja o kojim se dužnostima radi, drugi/a učenik-ca/sudionik-ca može također sjesti. Prije nego što to učini, bacit će mekanu lopticu trećoj osobi koja će navesti i, ako je potrebno, objasniti neko drugo ljudsko pravo. Vježba se nastavlja sve dok svi učenici/sudionici ne sjednu. Uloga nastavnika-ice/edukatora-ice je aktivno voditi, ohrabrivati učenike/sudionike pitanjima te ispravljati nejasne i netočne odgovore.

Na primjer: ako prva učenica/sudionica (Jana) navede „slobodu govora“, nastavnik-ca/edukator-ica pita drugog učenika/sudionika Ivana (koji je dobio lopticu) „Koja je tvoja odgovornost, obaveza ili dužnost u odnosu na Janinu slobodu govora?“

- Imajte na umu da će u mnogim slučajevima učenici ući u zamku korištenja neodređenog jezika i da će odgovori biti slični sljedećem: „Ne smijem se miješati u njezinu slobodu govora. Trebao bih poštovati njezinu slobodu da kaže ono što želi ili u što vjeruje.“
 - U ovom slučaju nastavite dalje i pitajte Ivana: „Što točno ne smiješ učiniti?!“
 - Točan bi odgovor bio: „Zabraniti joj ili je spriječiti da izražava svoje mišljenje (javno).“
 - Korisno je nastaviti s potpitanjima: „Ali, što ako Jana koristi govor mržnje i kaže loše stvari o manjinskoj skupini u društvu?“
- Ivan će vjerojatno ponuditi istančaniji odgovor navodeći kako sloboda govora, iako važna, može imati neka ograničenja.

FREE2CHOOSE AKTIVNOST: 15 MINUTA

Free2Choose obrazovni je alat koji je razvila Kuća Anne Frank. Učenici/sudionici u raznim zemljama snimili su kratke filmove koje obrađuju dvojbe vezane uz suvremena ljudska prava u svojoj okolini, nakon čega su intervjuirali ljude na ulici kako bi skupili što više različitih mišljenja o samoj temi. Raspravljajući o ovim ljudskim pravima koristan je alat pomoću kojega će učenici razumjeti kako postoje granice ljudskih prava, kao i da nije uvijek jednostavno odrediti koje je pravo ili sloboda važnije od drugoga.

Nastavnik-ca/edukator-ica bi prvo trebao/la pogledati filmove na Free2Choose kanalu na YouTubeu te odabrati jedan do dva kratka filma koji su najprikladniji za učenike/sudionike tog razrednog odjela s obzirom na dob učenika/sudionika, aktualna događanja u školi, društvu i državi:

<https://www.youtube.com/user/Free2chooseCreate> (Napomena: postoje video isječci iz mnogih zemalja, na više jezika i s različitim opcijama titlova)

Nakon gledanja filma nastavnik-ca/edukator-ica treba zaustaviti film na samom kraju, tj. na dijelu gdje je na ekranu dvojba ili pitanje za raspravu vezano uz ljudska prava.

Učenici/sudionici se dijele u manje skupine od najviše 6 učenika/sudionika. Svaka bi skupina trebala imati mekanu lopticu ili zgužvani list papira koji može poslužiti umjesto loptice za vježbu **Slazem se/Ne slazem se**.

Prije početka vježbe nastavnik-ca/edukator-ica treba odabrati dvoje učenika/sudionika (npr. Janu i Ivana) da demonstriraju pravila zadatka ostatku grupe. Počevši od zadanog pitanja/dvojbe nastavnik-ca/edukator-ica nudi argument/mišljenje i baca lopticu Ivanu uz riječi: „Slazeš se sa mnom.“

- Ivanov je zadatak oblikovati argument koji će potkrijepiti nastavnikov izvorni argument (mišljenje, stajalište) na pitanje o kojem se raspravlja.
- Nakon što Ivan baci lopticu Jani, daje joj uputu za argumentiranje govoreći: „Ne slazeš se sa mnom.“ (ili „Slazeš se sa mnom.“).

Poanta ove vježbe je da učenici/sudionici uvijek moraju biti na oprezu jer nikada ne znaju kada će im netko dobaciti lopticu. Oni, također, moraju brzo razmišljati jer se stajalište koje moraju zauzeti ne mora nužno poklapati s njihovim.

Pravila unutar manjih skupina (najmanje 4, najviše 6 učenika):

- Morate zastupati mišljenje koje vam je nametnuto (čak i ako se ono protivi ili je čak posve suprotno vašem vlastitom mišljenju)
- Ne smijete ponavljati argumente koje je već netko drugi ranije iskoristio
- Svaka osoba u skupini mora smisliti najmanje dva argumenta (idealno tri, ako vrijeme dopušta)

Tijekom izvođenja vježbe nastavnik-ca/edukator-ica obilazi učenike i sluša različite argumente unutar skupina.

ZAVRŠNA RASPRAVA: 10 MINUTA

U zadnjem dijelu sata nastavnik-ca/edukator-ica pitanjima potiče učenike/sudionike da se prisjete svojih iskustava iz rasprave: Što im se sviđalo? Što im je predstavljalo izazov ili poteškoću? Je li ih nešto iznenadilo tijekom sata?

IZVORI

Navedeni ranije u nastavnom planu.

DODATNE INFORMACIJE

Za provedbu ideja za prilagodbu pogledajte Jigsaw Method of Cooperative Learning (Slagalica metodu suradničkog učenja),

objašnjeno na: <https://www.schreyer institute.psu.edu/pdf/alex/jigsaw.pdf> (na engleskom jeziku)

MOGUĆNOSTI VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA POSTIGNUĆA

Sat je osmišljen kako bi aktivno uključio sve učenike/sudionike. Iako neki učenici/sudionici mogu pokazati veći interes od drugih, svi bi trebali sudjelovati u raspravama i vježbama. Ostvarenost ishoda učenja kod učenika/sudionika možete provjeriti tako da im na početku sljedećeg sata ponudite drugu dvojbu vezanu uz ljudska prava ili kratki film. Zamolite ih da navedu 3 argumenata u korist pitanja i 3 argumente protiv predloženog pitanja. Na taj se način provjerava njihovo usvajanje spoznaja i sposobnost kritičkoga razmišljanja.

IDEJE ZA DOMAĆU ZADAĆU

Navedena provjera za ocjenjivanje može poslužiti i kao domaća zadaća pa će učenici/sudionici morati rješavati taj zadatak prije sljedećeg sata.

Učenicima/sudionicima možete ponuditi i da odaberu pitanje (ili im nasumično dodijeliti po jedno) na temelju kojega će morati napisati kratak esej (od najviše 500 riječi), npr.:

- Zašto postoje neusklađenosti između teorije i prakse ljudskih prava?
- Zašto je državljanstvo često ključni preduvjet za ostvarivanje ljudskih prava? (Alternativno: Zašto zemlje ne prihvaćaju sve izbjeglice iako bi i oni, kao i sva ljudska bića, trebali imati zajamčenu slobodu kretanja?)
- Koje ljudsko pravo smatrate najzanimljivijim? Obrazložite svoj odgovor.

IDEJE ZA PRILAGODBU

Za naprednije učenike možete napraviti vježbu Slagalica pri čemu je razred podijeljen u 3 skupine. Svaka skupina proučava jednu generaciju ljudskih prava. Na početku skupine kratko pretražuju informacije na internetu, proučavaju materijale koje im je dao nastavnik te, zatim, predstavljaju svoje zaključke ostalim skupinama. Nakon toga možete organizirati debatu između tri skupine kako bi se došlo do zaključka koja je generacija ljudskih prava značajnija za svijet u kojemu danas živimo.

PRILAGODBA ZA ONLINE OKRUŽENJE

Ova lekcija se lako može prenijeti u *online* obrazovno okruženje, s obzirom da se aktivnosti oslanjaju na različite YouTube video isječke. Vježba "Prava nasuprot odgovornosti" može se izvesti tako da svi učenici/sudionici upotrijebe opciju podizanja ruke u sklopu *online* platforme, a zatim ih spuštaju nakon sudjelovanja, tj. nakon što su govorili. Vježba "Slažem se/Ne slažem se" može se provesti u *online* sobama za rad u skupinama, nakon što nastavnik-ca/edukator-ica objasni zadatak i njegove osnovne korake.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Sadržaj ovih materijala ne odražava službeno mišljenje Europske unije.
Za informacije i stavove izražene u ovim materijalima odgovoran je isključivo autor.